

DE VLAAMSE MINISTER VAN WELZIEN, VOLKSGEZONDHEID, GEZIN EN ARMOEDEBESTRIJDING

BISMEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Grondwettelijk Hof – Rolnummer 7082 – prejudiciële vragen over de artikelen 47, 2°, en 54 van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp, gesteld door de familie- en jeugdrechtbank van de Rechtbank van eerste aanleg West-Vlaanderen, afdeling Brugge – Arrest nr. 119/2019 van 29 augustus 2019

Kennisgeving aan de Vlaamse Regering van het arrest nr. 119/2019 van het Grondwettelijk Hof in de procedure met rolnummer 7082 waarin de Vlaamse Regering is tussengekomen.

Bijlage: kennisgeving van 10 september 2019 van de griffie van het Grondwettelijk Hof

1. Voorafgaand

Het Grondwettelijk Hof heeft op 29 augustus 2019 een arrest uitgesproken inzake de prejudiciële vragen betreffende de artikelen 47, 2°, en 54 van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp (hierna verkort: Decreet Integrale Jeugdhulp).

De prejudiciële vragen zijn gesteld door de familie- en jeugdrechtbank van de Rechtbank van eerste aanleg West-Vlaanderen, afdeling Brugge, bij vonnis van 14 december 2018 en hebben betrekking op een verschil in behandeling bij aanwezigheid van een verontrustende leefsituatie (VOS-situatie) tussen de procedure voor de jeugdrechtbank naar aanleiding van een gewone VOS-vordering (art. 47, 1°, Decreet Integrale Jeugdhulp) en de procedure voor de jeugdrechtbank naar aanleiding van een hoogdringende VOS-vordering (art. 47, 2°, Decreet Integrale Jeugdhulp).

De prejudiciële vragen luiden als volgt:

“1. Schenden de artikelen 47, 2° en 54 Decreet Integrale Jeugdhulp in samenhang gelezen met de artikelen 51, lid 1 Decreet Integrale Jeugdhulp en de artikelen 52ter, lid 1 en 2; 54, lid 1; 52ter, lid 6 en 59 van de Jeugdwet, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet en artikel 22bis van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 6, 8 en 14 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in zoverre artikel 54 Decreet Integrale Jeugdhulp in het geval van organisatie van vrijwillige jeugdhulp niet in een tegensprekelijk debat voorziet waarbij de minderjarige gehoord wordt, al dan niet vertegenwoordigd door zijn raadsman en niet in de mogelijkheid van hoger beroep voorziet voor de betrokken partijen en er aldus geen toegang

tot de rechter gegarandeerd wordt, terwijl deze mogelijkheid wel voorzien is voor een minderjarige wiens zaak bij de jeugdrechtbank aanhangig is overeenkomstig artikel 47, 1° Jeugdwet en waar de artikelen 51, lid 1 Decreet Integrale Jeugdhulp en de artikelen 52ter, lid 1 en 2; 54, lid 1; 52ter, lid 6 en 59 Jeugdwet wel van toepassing zijn, terwijl zowel in de hoogdringende verontrustende leefsituatie (artikel 47, 2° Decreet Integrale Jeugdhulp) en de gewone verontrustende leefsituatie (artikel 47, 1° Decreet Integrale Jeugdhulp) een maatregel kan worden ingetrokken omdat er vrijwillige jeugdhulpverlening kan georganiseerd worden?

2. Schenden de artikelen 47, 2° en 54 Decreet Integrale Jeugdhulp in samenhang gelezen met de artikelen 51, lid 1 Decreet Integrale Jeugdhulp en de artikelen 52, lid 1 en 2; 54, lid 1; 52ter, lid 6 en 59 van de Jeugdwet, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet en artikel 22bis van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 6, 8 en 14 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in zoverre artikel 54 Decreet Integrale Jeugdhulp wanneer er een hoogdringende verontrustende leefsituatie aanhangig is bij de jeugdrechtbank in de zin van artikel 47, 2° Decreet Integrale Jeugdhulp aan de sociale dienst een discretionair beslissende bevoegdheid verleent en de jeugdrechter hierdoor decretaal verplicht wordt om zonder enige vorm van (marginale) toetsing, zoals het belang van het kind of de openbare orde, een gerechtelijke beslissing te nemen waarbij er geen voorafgaandelijk tegensprekelijk debat wordt georganiseerd en aldus geen toegang tot de rechter wordt gegarandeerd, terwijl de sociale dienst wanneer een zaak aanhangig is bij de jeugdrechtbank overeenkomstig artikel 47, 1° Decreet Integrale Jeugdhulp, over een louter adviserende functie beschikt en waarbij er wel een tegensprekelijk debat wordt georganiseerd met alle betrokkenen alvorens er door de jeugdrechter een gerechtelijke beslissing wordt genomen en het recht op toegang tot de rechter wel wordt gegarandeerd?"

Het gaat om het volgende onderscheid:

- Als een jeugdrechter een gerechtelijke maatregel oplegt in het kader van een procedure naar aanleiding van een hoogdringende VOS-vordering (art. 47, 2°, Decreet Integrale Jeugdhulp), is de sociale dienst gehouden om “*de mogelijkheden om vrijwillige jeugdhulpverlening te organiseren*” te verkennen. Wanneer de sociale dienst de jeugdrechter meedeelt dat vrijwillige jeugdhulpverlening is georganiseerd, moet de jeugdrechter de door hem bevolen maatregel intrekken (art. 54 Decreet Integrale Jeugdhulp). Er is geen tegensprekelijk debat of hoger beroep mogelijk. De sociale dienst heeft een beslissende rol.
- In het kader van de procedure naar aanleiding van een gewone VOS-vordering (art. 47, 1°, Decreet Integrale Jeugdhulp) komen de dossiers na een voortraject in de vrijwillige hulpverlening bij de jeugdrechter terecht. In dat geval heeft de sociale dienst niet de bevoegdheid om de lopende maatregel te laten stopzetten bij vaststelling van vrijwilligheid. Het onderzoek naar de vrijwilligheid gebeurde immers al voor het optreden van de jeugdrechter. Er is een tegensprekelijk debat en hoger beroep mogelijk. De sociale dienst heeft een adviserende rol.

De Vlaamse Regering is tussengekomen in deze zaak voor het Grondwettelijk Hof (zie VR 2019 0802 MED.0054/1 en MED.0054/2). Een raadsman werd aangesteld om de belangen van de Vlaamse Regering te behartigen voor het Grondwettelijk Hof (Mr. Bart Martel).

2. Arrest van het Grondwettelijk Hof nr. 119/2019 van 29 augustus 2019

In het arrest nr. 119/2019 van 29 augustus 2019 oordeelt het Grondwettelijk Hof dat het verschil in behandeling dat voortvloeit uit de toepassing van de procedureregels voor een gewone VOS-vordering (art. 47, 1°, Decreet Integrale Jeugdhulp) en die voor een hoogdringende VOS-vordering (art. 47, 2°, Decreet Integrale Jeugdhulp) een onevenredige beperking van de rechten van de daarbij betrokken personen met zich meebrengt, doordat het afbreuk doet aan een aantal inhoudelijke en procedurele waarborgen die worden vereist door artikel 8 (recht op eerbiediging van het

privéleven) van het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en artikel 22bis (eerbiediging van de integriteit van kinderen) van de Grondwet.

Volgens het Grondwettelijk Hof is er geen billijk evenwicht gegarandeerd tussen de belangen van de minderjarige, de ouders en de samenleving in het geval van de toepassing van artikel 54 van het Decreet Integrale Jeugdhulp, doordat deze bepaling de jeugdrechter ertoe verplicht om onverwijld en uiterlijk de dag na de mededeling van de sociale dienst de door hem genomen beschermingsmaatregel in te trekken, zonder dat hij kan oordelen of die intrekking in het belang van de minderjarige is en zonder dat voor de betrokkenen een toegang tot de jeugdrechter openstaat waarbij over die rechterlijke beslissing een debat op tegenspraak kan worden gevoerd en de minderjarige, zijn ouders, het openbaar ministerie en andere belanghebbenden kunnen worden gehoord.

Voormelde beperking van de rechten van de betrokken personen kan volgens het Grondwettelijk Hof niet worden verantwoord door het hoogdringende karakter van de procedure, de onmogelijkheid om voorafgaand de kansen van vrijwillige jeugdhulpverlening te onderzoeken of het streven van de decreetgever naar de voorrang van vrijwillige jeugdhulpverlening. Ook in het geval van de toepassing van artikel 54 van het Decreet Integrale Jeugdhulp moet de jeugdrechter kunnen vaststellen dat de voorgestelde vrijwillige jeugdhulpverlening de fysieke en psychische integriteit van de minderjarige vrijwaart, alvorens hij tot de intrekking van de eerder door hem opgelegde maatregel kan worden verplicht.

Het Grondwettelijk Hof besluit dat artikel 54 van het Decreet Integrale Jeugdhulp niet bestaanbaar is met de artikelen 10 (gelijkheidsbeginsel), 11 (non-discriminatiebeginsel), en 22bis (eerbiediging van de integriteit van kinderen) van de Grondwet, samen gelezen met artikel 6, eerste lid, (toegang tot de rechter) en artikel 8 (recht op eerbiediging van het privéleven) van het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens.

3. Gevolggeving

Het gevolg van voormeld arrest werd besproken met de betrokken actoren (sociale dienst, gemandateerde voorzieningen en jeugdrechters op het overlegplatform Welzijn Justitie op 5 september 2019).

Artikel 54 zal in die zin worden aangepast dat na het onderzoek naar mogelijke vrijwillige hulpverlening de sociale dienst zijn bevindingen ter advies meedeelt (aard en aanvangsdatum van de jeugdhulpverlening en de wijze waarop de gemandateerde voorziening de hulpverlening zal opvolgen). Op basis van dit verslag wordt door de jeugdrechter een kabinetszitting georganiseerd waar alle betrokken partijen worden op uitgenodigd. De jeugdrechter gaat na in welke mate vrijwilligheid effectief werd bereikt en of deze in het belang is van de minderjarige.

Deze regelgevende aanpassing zal worden meegenomen bij de globale evaluatie van het decreet Integrale jeugdhulp in 2020.

In afwachting wordt de gewijzigde procedure reeds toegepast.

De Vlaamse minister van Welzijn,
Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding,

Wouter BEKE